

שהרי לשיטתו אפילו אם נטמא ביום השלשים של סתם נזירות אינו סותר אלא שבעה, וכל שכן ביום המאה ואחד.

גמרא:

שנינו במשנה: מי שאמר הריני נזיר, ונטמא יום שלשים, סותר את הכל; רבי אליעזר אומר: אינו סותר אלא שבעה:

ב-טו ומפרשת הגמרא: כי קסבר רבי אליעזר "כל אחר מלאת" שבעה הוא סותר בלבד.

כלומר: לרב מתנא הסובר: סתם נזירות שלשים יום, הרי הוא סותר שבעה בלבד כי הוא ביום שאחר מלאת כיון שאנו אומרים בתחלתו "מקצת היום ככולו"; וחכמים סוברים שלענין סתירה אין אומרים "מקצת היום ככולו".

ולבר פדא שנסתיימה הנזירות ביום הכ"ט, סברת רבי אליעזר היא משום שהוא אחר מלאת, ואף חכמים מודים לו בזה, אלא שהם סוברים שמדרבנן סותר ביום השלשים, אטו מי שנזר נזירות מפורשת של שלשים יום ונטמא ביום השלשים שהוא סותר את הכל.

אבל כשאמר הריני נזיר שלשים יום, ונטמא ביום השלשים, סותר את הכל כמו ששנינו במשנה, ולא פליג רבי אליעזר, כיון דאמר "שלימין", כלומר: כיון שייתר בלשונו ואמר "שלשים יום" ולא היה צורך להוסיף כן, כי אף סתם נזירות היא שלשים יום, הרי זה כאילו אמר "שלימין" שלא יחול בהם דין "מקצת היום ככולו".

הריני נזיר מאה יום, ונטמא יום מאה סותר את הכל; רבי אליעזר אומר: אינו סותר אלא שלשים.

וכולא פירושא דמתניתין כדהוינן בה [כקושיות ותירוצי הגמרא לעיל בפרק ראשון] אליבא דבר פדא ורב מתנא. (1)

מתניתין:

מי שנזר והוא בבית הקברות, שקיבל עליו נזירות כשהוא טמא מן הקבר, [או שהיה טמא בשאר טומאת מת, ונזר], הרי הוא חלוק ממי שנטמא אחר שנזר, ואינו מביא קרבן טומאה לכשייטרה.

ואפילו אם היה שם [בבית הקברות, או שיצא משם ועדיין לא נטהר] שלשים יום שהוא

ב. לדעת בר פדא, הסובר שאף אם נטמא ביום שלשים אינו סותר אלא מדרבנן, גזרו כאן חכמים גזירה לגזירה, ומשום דאי לא הא לא קיימא הא.

1. להרמב"ם [בפירוש המשניות ובהלכות] שיטה אחרת — וכדרב מתנא שהלכה כמותו — בהבנת כמה פיסקאות מן המשנה, וכפי מה

שביאר שיטתו בחידושי מרן ר"ז הלוי הלכות נזירות פ"ד ה"א:
א. מי שאמר הריני נזיר מגלח יום שלשים ואחד, ואם גילח ליום שלשים, יצא, [וכפירוש התוספות], הריני נזיר שלשים יום אם גילח ליום שלשים לא יצא:

טעם החילוק הוא, משום שכשאמר "הריני נזיר" סתם, אומרים אנו ביום השלשים "מקצת

מנין הפחות שבנזירות, אין עולין לו ימים אלו שהוא טמא בהן מן המנין של ימי נזירות —

כלומר: שאף על פי שנשתהה בטומאתו ימים הראויים לנזירות שלימה והיה לנו לומר שיהא קרוי "נזיר" לענין שנזיקהו

בה מקצת היום ככולו, חשיב יום שלשים יום הבאת הקרבנות.

ולפי זה, "סותר את הכל" אינו מדין סתירת הכל, אלא מדין סתירת שלשים דממילא הוא סתירת הכל שהרי כל נזירותו אינה אלא שלשים יום, ואילו רבי אליעזר סובר שאחר מלאת אין נותנין לו אלא שבעה ימים.

[וכתב עוד הגרי"ז לחדש על פי התוספתא, שבסתם נזירות יש שני ימים של "יום הבאת קרבנות" שהנטמא ביום זה נותנים לו תורת נזיר, האחד: ביום שלשים כיון שבדיעבד יצא, וגם ביום שלשים ואחד כיון דלכתחילה צריך אז להביא את קרבנותיו].

ג. הריני נזיר שלשים יום, נטמא יום שלשים סותר את הכל:

הטעם בזה, כי בנזירות מפורשת אין אומרים מקצת היום ככולו, וכפי שנכתב לעיל, ואם כן הוא עדיין בתוך מלאת ימי נזירותו, ויום הבאת קרבנותיו הוא ביום המחר, ולכן סותר הכל.

ד. הריני נזיר מאה יום נטמא יום מאה סותר את הכל:

שהרי נזירות מפורשת היא, שאין אומרים בה "מקצת היום ככולו", וכנ"ל.

ה. נטמא יום מאה ואחד סותר שלשים יום, רבי אליעזר אומר אינו סותר אלא שבעה:

דכשנטמא ביום מאה ואחד שהוא אחר מלאת והוא יום הבאת קרבנותיו, הרי כבר נחלקו חכמים ורבי אליעזר אם נותנים לו תורת נזיר, שלחכמים נותנים לו תורת נזיר והיינו שלשים יום, ולרבי אליעזר אינו סותר אלא שבעה.

היום ככולו", אבל כשלא היתה זו נזירות סתם, אלא נזירות מפורשת, אף שאין במשמעות כוונתו שלא נאמר "מקצת היום ככולו", מעיקר הדין אין בו דין "מקצת היום ככולו", והביא כן גם בשם המאירי.

[והטעם נכתב בדברי הגרי"ז שם בעמוד 38 ד"ה והנראה, משום דדוקא בסתם נזירות דהא דצריך למנות שלשים הוא משום עיקר דין נזירות שנאמרה בה ההלכה דאינה פחותה מל' יום, ובזה כיון ד"מקצת היום ככולו" אם כן גם במקצת היום כבר יש לנו שלשים יום של נזירות, וסגי בזה לענין עיקר דין נזירות, על כן נחשב כ"אחר מלאת" לכל הדינים, ואם גילח יצא, מה שאין כן היכא שקיבל עליו מנין ימים מפורשים, דצריך למנות הימים משום קבלתו, בזה הוי הדין להיפוך, דאף ד"מקצת היום ככולו" ונחשב כיום שלם, מכל מקום כל היום ההוא בכלל הקבלה, וכל היום בכלל "תוך מלאת" הוא, ולא מצי לגלח בו, וראה עוד שם].

ב. מי שאמר הריני נזיר, נטמא יום שלשים סותר את הכל, רבי אליעזר אומר אינו סותר אלא שבעה:

ביאור מחלוקתם הוא, דלכולי עלמא כיון שאנו אומרים "מקצת היום ככולו", אין זה חשוב כמי שננטמא בתוך ימי נזירותו, כי אף לענין סתירה מועיל דין מקצת היום ככולו [וכמו שפירשו התוספות לדעת רבי אליעזר].

ומה שהוא סותר כולו — לדעת חכמים — הוא דין אחר, ומשום שכל מי שננטמא אחר מלאת ימי נזירותו וביום הראוי להבאת קרבנותיו, אמרה תורה שיתנו לו תורת נזיר דהיינו שלשים יום, והוא נלמד מ"זאת תורת הנזיר", וזה שנזירותו היא שלשים יום ואומרים

להביא קרבן טומאה ולהתחיל אחרי כן
בנזירות טהרה – אינו כן, ואינו מביא
קרבן טומאה.⁽²⁾

המשנה הבאה עוסקת במי שנזר כשהיה
טמא, ומבארת שדינו חלוק מנזיר טהור
שנטמא, כי הנזיר הטהור שנטמא, הרי הוא
מביא קרבן טומאה – שתי תורים או שני
בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת, וכבש
בן שנה לאשם – ביום השמיני לטומאתו,
ואילו מי שנזר כשהוא טמא אינו מביא קרבן
טומאה, ובברייתא בגמרא מבואר, שאף אינו
מגלח את ראשו ביום השביעי כשאר נזיר
טהור שנטמא.

ובסוגיא שלאחריה יבואר, אם לענינים אלו
בלבד חלוק הטמא שנזר משאר נזיר טהור,
או שהוא חלוק ממנו אף לענינים אחרים.

והטעם הוא: כי אין קרבן טומאה אלא בנזיר
טהור שנטמא, ולא בטמא מעיקרו, ולקמן
בברייתא יח א, למדוהו מן הכתובים.

אבל אם יצא מבית הקברות וטיהר את עצמו
בהזאה וטבילה,⁽³⁾ ונכנס – אפילו ביום
טהרתו שהוא יום השביעי⁽⁴⁾ – לבית
הקברות, ונטמא שם:

הרי הן עולין לו מן המנין, כלומר: אותו יום
שביעי עולה לו מן המנין של ימי הנזירות,
ונמצא שהוא נזיר טהור שנטמא,⁽⁵⁾ ולכן
מביא הוא קרבן טומאה.

רבי אליעזר אומר לחלוק על דברי תנא קמא
הסובר: אפילו אם לא מנה אלא יום אחד
של נזירות בטהרה, הרי הוא מביא קרבן
טומאה:

המנין "לענין דמפרש [כן היא הגירסא הנכונה]
והולך, דאינו מביא קרבן טומאה".

3. כך מפרשת הגמרא את המשנה.

4. ואפילו קודם שהעריב שמשו, כמבואר בגמרא
ובתוספות שבגמרא.

5. כתבו התוספות: "עולין לו מן המנין, לענין
זה כשנטמא סותר אותו מנין, ומתחייב קרבן
טומאה, דבאותו יום עצמו מתחיל נזירות
טהרה"; ביאור דבריהם: הוקשה להם למאי
נפקא מינה שעולין לו מן המנין, והרי כיון
שב"צא ונכנס" אנו עוסקים, הרי סתר מנינו,
ולמאי נפקא מינה שאותו יום שביעי עולה מן
המנין, ולכן פירשו שלענין קרבן טומאה שנינו
ש"עולין לו [היום השביעי] מן המנין", דהיינו,
כיון שביום שביעי אחר שנטהר כבר התחילה

2. א. נתבאר על פי המאירי שכתב: אפילו עמד
שם בבית הקברות כל שלשים יום או שעמד
בטומאתו כל שלשים יום אין עולין לו לימי
נזירות, כלומר: שאף על פי שנשתהה בטומאתו
ימים הראויים לנזירות שלימה והיה לנו לומר
שיהא קרוי נזיר לענין שנזיקהו להזאת שלישי
ושביעי ולגלח ולהביא קרבנות טומאה ולהתחיל
אחר כן בנזירות טהרה, אינו כן וכו'; וכעין זה
בשיטה מקובצת בשם ה"ר עזריאל "אפילו היה
שם שלשים יום, דסלקא דעתין אמינא, דכיון
דשהה ימים הראויים לנזירות, יביא קרבן
טומאה, אפילו הכי אין עולין לו מן המנין".

והתוספות כתבו: אין כוונת המשנה לומר
שאינ אותם ימים שהוא טמא עולין לו למנין ימי
הנזירות שקיבל עליו, כי זה פשיטא, שהרי
אפילו אם מנה נזירות בטהרה ונטמא, הרי הוא
סותר את הראשונים, כל שכן שאין עולין לו
כשהיה טמא מתחלתו; אלא שאין עולין לו מן

שני ימים, כי כל שאין מתקיים "והימים הראשונים יפלו", אין מתקיים "וביום השמיני יביא שתי תורים וגו'".⁽⁷⁾

נמרא:

איתמר:

מי שנזר והוא בבית הקברות:

רבי יוחנן אמר: נזירות חלה עליו מיד לכל דבר, ולוקה הוא כשהוא עדיין בבית הקברות על הטומאה שהוא ממשיך להיטמא שם אם התרו בו לצאת משם ולא יצא,⁽⁸⁾ וכן לוקה על שאר איסורי נזיר כשעבר עליהם,

לא אם נכנס לבית הקברות בו ביום שנטהר; אלא רק אם נכנס למחרת טהרתו ואילך, אז סותר הוא את שני הימים הראשונים ומביא קרבן טומאה.⁽⁶⁾

ומשום שנאמר: "והימים הראשונים יפלו", ללמד: אינו סותר את שכבר מנה עד שיהו לו ימים ראשונים [שני ימים לפחות] של נזירות בטהרה, דהיינו סוף יום טהרתו ותחלת יום טומאתו, אבל אם נכנס לבית הקברות ביום הראשון של טהרתו אינו סותר את היום הראשון שמנה, והוא מצטרף לו לעשרים ותשעת הימים שישלים את נזירותו לאחר שייטהר.

ואף קרבן טומאה אינו מביא כל שלא עברו

6. מסקנת הגמרא היא, שהוא הדין בטהור שנזר ונטמא, שלפי רבי אליעזר אינו סותר ואינו מביא קרבן טומאה, אלא אם כן נטמא ביום השני למניינו.

7. א. בגמרא מתבאר, שלפי רבי אליעזר צריך גם שבשעת הטומאה יהיו לו "ימים אחרונים", ולא שנטמא בסוף נזירותו, כי היות ונאמר "ראשונים" מכלל דיש אחרונים; ונקטו האחרונים [ראה במה שכתבו בשם הגרי"ז], דלפי רבי אליעזר עיקר המיעוט הוא שאינו סותר כל שאין לו ימים ראשונים או אחרונים, וכל שאינו סותר אינו מביא קרבן טומאה; ושיטת הרמב"ם היא — כפי שביארו האחרונים — שלא נאמר דברי רבי אליעזר אלא לענין סתירה בלבד.

ב. לדעת רבי אליעזר, אף אינו עושה "תגלחת טומאה", כן מוכח מתוספות, וכן כתבו בשם הגרי"ז לפי שיטת התוספות.

8. כן כתבו התוספות; ובגמרא לקמן יז א מבואר, שאם התרו בו שלא לקבל הנזירות, הרי

נזירות הטהרה, אם כן כשנטמא באותו יום הרי הוא נזיר טהור שנטמא ולכן מביא הוא קרבן טומאה, ועל פי זה נתבאר בפנים.

וכן פירש המאירי: "יצא ונכנס, כלומר שיצא והזה שלישי ושביעי וטבל, שנמצא שעכשיו חלה עליו מנין נזירות של טהרה, ונכנס לו אחר טבילתו לשם, עולין לו מן המנין, רצה לומר, אותו יום טהרה [הוא יום השביעי] שהוא מתחיל בו למנות נזירות של טהרה, עולה לו לענין זה שיהא קרוי נזיר, והרי הוא נזיר שנטמא וזקוק לקרבן טומאה".

וב"קרבן אורה" ד"ה מי, העיר, שלפי זה מה ששינו "עולין לו מן המנין" היינו שהיום השביעי עולה לו מן המנין, ואם כן היה לו לומר "עולה לו", ועוד הקשה: אם כן "עולין לו מן המנין" של הרישא אינו כ"עולין לו מן המנין" שבסיפא, כי ברישא על ימי הטומאה שנינו שאין הם עולין מן המנין, ואילו בסיפא על יום הטהרה אנו אומרים שהוא עולה מן המנין.

וראה שם שהביא פירוש אחר במשנה מדברי הרמב"ם בפירוש המשניות.

וכשייטהר מטומאתו אינו צריך לקבל עליו נזירות בשנית.

היא ועומדת עד שיצא מבית הקברות וייטהר —

וכיון דמשכחא טהרה חיילא, [וכיון שמוצאת היא טהרה הרי היא חלה], כלומר: כשיצא משם וייטהר, ומצאה לה נזירות הטהרה לענין דין הבאת קרבן טומאה מקום לחול שהרי כבר טהור הוא, הרי היא חלה מאליה, ואינו צריך לקבל עליו נזירות בשנית.⁽¹⁰⁾

וריש לקיש אמר אין נזירות חלה עליו בעודו טמא עד שייטהר, ורק **אי הדר ואמר** [אם חזר ואמר לכשייטהר] שתחול עליו הנזירות,

וריש לקיש אמר: אין נזירות חלה עליו עד שייטהר, ולכשייטהר יקבל עליו נזירות ויהא נזיר, ועד שלא נטהר אינו לוקה על איסורי נזיר.⁽⁹⁾

ומבארת הגמרא את מחלוקתם:

רבי יוחנן אמר נזירות חלה עליו, דפבר: מיתלא תליא וקיימא [תלויה הנזירות ועומדת], כלומר: דין נזירות טהרה לענין הבאת קרבן טומאה [אם ייטמא שוב], תלויה

תגלחת יין וטומאה]; וכן מפורש במאירי שהוא מותר בכל, וראה עוד בזה בהערות אחרונות שבעמוד זה, ובהערה בדף יז א על דברי התוספות ד"ה ונזיר, ראה שם היטב.

ג. כתבו התוספות בשם הקונטרס: דבקבלה מועטת סגי [אחר שייטהר] לומר: יחול עלי הנזירות, או אומר: הריני כמו שנדרתי.

והוסיפו עוד, דבפרק קמא דנדרים ד א אמרינן לריש לקיש, דעובר על "בל תאחר" אם אינו מקבל נזירות עליו מיד כשייטהר; והרא"ש הוסיף על דבריהם, וכתב: "וכן לרבי יוחנן, כדי שיחול עליו נזירות טהרה", כלומר: צריך הוא ליטהר כדי שתחול עליו נזירות טהרה, וראה דינים אלו בגמרא נדרים שם.

10. א. נתבאר על פי לשון התוספות; ונראה מדבריהם, שאף לדעת רבי יוחנן אינו כשאר נזיר טהור שנטמא [ופטור בעלמא הוא שפטרה אותו התורה מקרבן טומאה], אלא שעדיין לא חלה עליו נזירות גמורה לענין חיוב הבאת קרבן טומאה, והיא תחול רק לכשייטהר, ומיהו תחול היא מאליה כשייטהר.

ב. כתבו התוספות: "ובקיצור הוה מצי

הוא לוקה אפילו אם לא שהה כלל, ראה שם סוף עמוד א, והרא"ש אכן כתב כאן את שתי האפשרויות.

9. א. ביאור מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש, נתבאר בפנים על פי שיטת התוספות והרא"ש. וה"מפרש" נראה שמפרש: נזירות חלה עליו לכשייטהר ואינו צריך קבלה, וריש לקיש סובר אין נזירות חלה עליו לכשייטהר, אלא צריך קבלה.

ב. בכל דברי הגמרא ובדברי התוספות, אין מוזכר אלא שלריש לקיש אינו לוקה, ולא נזכר שיהא מותר באיסורי נזיר [ומצאנו כעין זה במסקנת הגמרא — לקמן יז א — בביאור מחלוקתם של רבי יוחנן וריש לקיש, ראה שם].

ואולם ב"באר משה" נקט, שמותר הוא ולא רק שאינו לוקה, ולמד כן מדברי המפרש בסוף ד"ה ור"ל אמר, וכן נראה גם מלשון הרא"ש שכתב בדברי רבי יוחנן "נזירות חלה עליו ליאסר ביין ותגלחת וכו'", הרי משמע שלריש לקיש אינו נאסר, [והתוספות לא כתבו כן אלא "ולוקה בעודו שם וכו'"], וכן בד"ה מיתלא כתבו "חייל עליה נזירות מהשתא ולקי על

איתביה לריש לקיש הסובר אין נזירות חלה מיד על טמא שקיבל נזירות בטומאתו:

מי שהיה טמא ונזר, אסור לגלח ולשתות יין ולטמא למתים, ואם גלח ושתה יין, ונטמא למתים, הרי זה סופג את הארבעים.

אי אמרת בשלמא חיילא הנזירות מיד וכדעת רבי יוחנן, היינו טעמא דסופג את הארבעים, כלומר: ניחא מה שלמדנו שהוא סופג את הארבעים.

אלא אי אמרת כדברי ריש לקיש שלא חיילא הנזירות מיד, אמאי סופג את הארבעים אם עבר על איסורי נזיר קודם שנטהר וקיבל עליו נזירות! (13)

ומשנינן: הכא בברייתא במאי עסקינן: א-י ביוצא מן הטומאה [שנטהר ממנה], ושוב נכנס למקום טומאה —

הרי היא חיילא עליה [חלה הנזירות עליו], ואי לא אמר שוב כשיטהר שתחול עליו הנזירות, לא חלה עליו נזירות.

איתביה רבי יוחנן לריש לקיש ממשנתנו:

מי שנזר והוא בבית הקברות, אפילו היה שם שלשים יום, אין עולין לו מן המנין, ואינו מביא קרבן טומאה.

ומדייקת הגמרא: קרבן טומאה הוא דלא מייתי [קרבן טומאה בלבד אינו מביא], הא נזירות עצמה מוחל חיילא עליה, לענין שילקה על כל איסורי נזיר; (11) ותיקשי לך שאתה סובר: אין נזירות חלה עליו עד שייטהר!?

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: אינו בתורת טומאה שלא חלה עליו נזירות כלל ואין הוא נזיר טמא כלל, (12) ולכן אינו בתורת קרבן טומאה.

כרויהא קיום נזירות אחר כך דממילא יש מהשתא קבלת נזירות, ועל כן ממילא הנזירות חלה בו מהשתא.

11. שאם לא חלה הנזירות, מה שייך למיתני אינו מביא קרבן טומאה הא לא חלה עליו נזירות כלל, רא"ש.

12. מדברי הגמרא ומלשון התוספות "שלא חלה עליו נזירות כלל", נראה כדברי ה"באר משה" [שנזכר בהערה לעיל], שלריש לקיש אינו אסור כלל באיסורי נזיר עד שייטהר.

13. א. ב"באר משה" דקדק בלשון הגמרא, למה הקשתה הגמרא רק ממה ששנינו "סופג את הארבעים", ולא מתחילת הברייתא ששנינו את

למימר, דחייל עליה נזירות מהשתא, ולקי על תגלחת יין וטומאה", וביאר ב"באר משה" כוונתם, אמאי נקט לענין טהרה שתלויה היא עד שיצא, היה לגמרא לומר לענין יין ותגלחת שזה חל כבר מעכשיו לפי רבי יוחנן; וראה מה שכתב בחידושי מרן רי"ז הלוי בהלכות נזירות כא ב מדפי הספר בד"ה והנראה.

ג. כתבו התוספות: מיתלא תליא וקאי, "ומ"מ נ"ל דאסור", והדברים סתומים, ולדעת ה"אורח מישור" הגירסא הנכונה היא: "ומשום הכי סבירא ליה דאסור" ועדיין הדברים סתומים, וראה מה שכתב ב"ארזי הלבנון", ויתכן שכוונתם למה שכתב הגרי"ז הנזכר, שאם לא שקיבל עליו נזירות לכשיטהר לא היתה כאן קבלת נזירות, כיון שהוא טמא ואינו מקבל עליו קיום נזירות, אלא ש"מועיל מה שייטהר אחר